СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 212. Ню Йорк і Джерзі Ситі, субота, 27. жовтня 1945. No. 212. New York and Jersey City, Saturday, October 27, 1945 Vol. LIII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

СОВЄТИ ЗАСЯДУТЬ В ДОРАДЧІЙ КОМІСІЇ ДЛЯ ПРАВЛІННЯ ЯПОНІЄЮ

Департамент стейту дає до зрозуміння, що Совети змінили своє становище щодо вимог взяти участь в Аліянтській Дорадчій Комісії для оправ Японії. Та Комісія малаб радити під верховним проводом ген. Доглеса МекАртура. Досі Совети наставали, щоб у випадку різних думок члени Комісії могли віднестись до своїх урядів в справі остаточного рішення, заки вирішать це Злучені Держави через ген. МекАртура. Та тепер уже на те не настають. Одначе американський уряд годиться в засаді, щоб члени могли предкладати рішення ген. МекАртура своїм урядам до розгляду.

ЦЕ ТІЛЬКИ ЛЄҐЕНДА...

Балачки про те, що в Польщі існує тепер свобода преси чи слова, є нічим іншим, а тільки леґендою, пише Ґледвин Гил, кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, по відвідинах цього краю.

УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ.

В Українській Католицькій Єпархії в Америці є в біжучім шкільнім році 44 парохіяльні школи під проводом СС. Василіянок і СС. Служебниць. З цього є 21 цілоденних шкіл, а 23 вечірних. До тих шкіл ходить 1,784 дітей.

ЩОБ СПІВАЛА ЦІЛА ЦЕРКВА.

Як співати у церкві: самолікою чи чотироголосним хором? Таке питання є в „Шляху", а відповідь на це така: Хай на наших богослуженнях співає ціла церква, хай співають старші, хай співає молодь, і хай співають малі діти. Інакше ми відзвичаємо людей ходити до церкви тому, що не дали їм у церкві співати. Це не виключає чотироголосних хорів, їх теж конче треба.

ПОМЕР М. ІМХАНИЦЬКИЙ.

В Ню Йорку помер М. Імханицький, що був висланий в 1920 році Головним Отаманом Петлюрою до Америки як голова торговельної місії У. Н. Р. Імханицький походив з Великої України і був жидівського роду.

АЛЕКСІЙ У ТРУМАНА.

Висланник московського патріярха, архієпископ Алексій, був представлений в Білім Домі совєтським амбасадором А. Громиком президентови Труманови.

ДЕ НАХОДЯТЬСЯ ВИСЕЛЕНІ З ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ?

Е. М. Кулішер пише в книжці „Розміщення людности в Европі", виданій в Монтреалі в 1943 році, що совєтська влада вивезла в роках 1939-40 з „східної Польщі", себто в першу чергу з західно - українських земель 1,200,000 осіб. Інші обрахунки подають два міліони, в тому до 600,000 жидів. Вивезено, пише він, майже стільки само з української інтеліґенції й селян. Ось тих насильно виселених розміщено в такий спосіб: 350,000 в Казакстані, 250,000 в Узбекістані, 150,000 в північній Росії — в Архангельську, Вологді й т. д., 150,000 в середнім Сибірі, 50,000 в найдальших північних областях Сибіру. Тут одначе не браховані ті виселенці, що впали жертвою другого совєтського „визволення".

ПОВЕЛИСЬ ПО КУЛЬТУРНОМУ

В суботу 20. грудня б. р. концертував в Карнеґі Гол у Ню Йорку Фріц Крайслер — „найбільший скрипак свого покоління", як пише критик часопису Ню Йорк Таймс. Публика встала з місць, як він появився на сцені, щоб тим віддати йому пошану. Та Крайслер старий і схорований. Критик пише, що булоб великою несправедливістю входити в деталі гри колишнього майстра, бо, очевидно, та гра, у тому віці й в тих обставинах, була повна великих недомагань...

ДО ГАЛИЧИНИ І НА ЗАКАРПАТТЯ

Совєтські джерела подають, що з Дніпропетровська виїде з „нової інтеліґенції" 27 учнів університету на Закарпатську Україну, а агрономи і зоотехніки направлені на Закарпатську Україну й в західні області України.

МІНЯЮТЬ ВІХИ.

Америка в різних непорозуміннях з Советами. Комуністи, що ніби були з Америкою і президентом від часу, як Гітлер напав на Совети, тепер вернули до давного становища: за Совети, хочби це було і проти інтересів Америки. Тепер уже їх орґан „Дейлі Воркер" проти заграничної політики президента Трумана і уряду. Очевидно те саме торочать і большевицькі ступайки від У. Щ. Вістей.

НЕГАЙНО ЗІБРАТИ І ВИСЛАТИ ДІТОЧУ ТЕПЛУ ОДІЖ І ОБУВУ

В ОСВЕНЦІМІ ЗГИНУЛО 20,000 УКРАЇНЦІВ.

На терені Німеччини під Аліянтами повстала „Ліґа Українських Політичних Вязнів", яка переводить реєстрацію всіх українців, які з політичних причин були увязнені німцями. При тому, як читаємо в часописі „Українець у Франції", лише в одному німецькому концентраційному таборі Авшвіц (інша назва „Освенцім") на Шлезьку згинуло до 20,000 українців, головно молоді, зі східних та західних земель України, а решті вратував життя прихід Аліянтів.

„ПОЛЬСЬКИЙ ЛЬВІВ".

Зиґмунт Новаковскі, типічний представник польських політиканів, що не можуть уявити собі Польщі без Львова і українських земель, пише з Лондону до нюйорської ґазети „Нови Сьвят" про те, що польський театр „переїхав" з Львова до Катовиць на виступи. Значить, що взагалі покинув Львів, діставши від „українського уряду" цілу ґардеробу" в дарунку". Директор театру, комуніст В. Домбровскі, заявив, що театр мав у Львові величезний успіх. З цього приводу Новаковскі пише таке: „Львів, згідно з інформаціями, які маємо, всупереч усьому остав надалі польським, таким, яким був. По трьох чергових окупаціях, російський, німецький і знову російській, Львів є по давному цілком польським". Далі пригадує, що Львів це „польська твердиня", що дістала від Пілсудського медалю „Віртуті Мілітарі"...

Чи може хто повірити, щоби польських політиків направила і найбільша траґедія, коли іде про їхнє відношення до українців?

З ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Знайдено в Німеччині, в Наймарк і Шайнав, устаткування Львівського Університету, заграбане і вивезене німцями. Його повертають назад.

В ЗАСЛУГУ.

Московський патріярх Алексій назначив православного митрополита Евлогія (відомого русофіла) екзархом московської патріярхії в Західній Европі. Евлогій, що живе в Парижі, не так давно „покаявся" і визнав Сталіна і Алексія як „патріярха всеї Росії".

Таку благальну телеграму одержав Злучений Український Американський Допомоговий Комітет у Філядельфії з Франції. Зачалась холодна пора і наближається зима, а українські біженці та еміґранти без теплої одежи і обуви. Найгірше відчувають це малі діти і старі люди. Тепла одежа — це ратунок від хворіб і смерти.

ЛЕЙ ЗАДУСИВСЯ

Д-р Роберт Лей, голова Німецького Фронту Праці, один з тих найвизначніших націстів, що мають стати перед судом як воєнні злочинці, поповнив у тюрмі самогубство. Повісився при помочі рушника, заткавши собі передом губу шматками з підштанків, що їх подер для цеї цілі.

ЯК ПОМОГТИ УКРАЇНЦЯМ ПІД ПОЛЬЩЕЮ?

Ціла Лемківщина, як й многі інші терени, замешкалі українцями, надалі остали під Польщею. Хто хоче помогти своїй рідні на тих теренах, може вже висилати пачки до 11 фунтів, за які треба платити ту саму поштову належитість, що була до війни. Реджістрованих пакунків слати не можна, але можна посилати реджістер листи і спешел делівері. Пакунки можна висилати для одної особи раз на тиждень.

„КЛУБ ПРИ КОЛГОСПІ".

Є вже такий в Дрогобиччині. Совєтські джерела подають, що відкрили такий Клюб „колгоспники артілі імени — що легко догадатись — Сталіна. Це має бути місце для культурної праці й розривки. В Дрогобиччині, де родився Іван Франко, міг би такий клюб прибрати імя Каменяра українського народу, та як можна поминути Сталіна й існувати?

МОВА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Як подають совєтські джерела, відбулася в серпні у Львові наукова дискусія Львівської Філії Академії Наук УРСР, присвячена Закарпатській Україні. Учасники вислухали доповіді професорів Свенціцького, Кордуби, доцента Пастернака та доктора економічних наук Огоновського. Найцікавішою була доповідь проф. Свенціцького про мову Карпатської України. Доцент Пастернак говорив про природні багатства цього краю.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Опертись на силі, але для яких цілей?

Хочемо жити в спокою. А щоб таке могло наступити, мусимо бути готовими в кожній хвилині до війни. Про таке заговорили: президент Труман і ґен. Маршал, домагаючись введення примусового, однорічного, військового вишколу молоді.

Хочеш мира, готуйся до війни, казали старі римляни; те саме повторили Труман і Маршал, тільки в модернім вислові, пристосованім до нових часів і нових вимог.

Так, ми хочемо мира, не тільки для себе, але і для цілого світа. Ми навіть за такий мир до певної міри відповідальні, бо його обіцювали, коли ішли до війни, та коли говорили чи писали, що тепер існує уже тільки „Один Світ".

Значить, що погоджуємося щодо цього, що треба сили, щоб пришпилити аґресорів не тільки, коли вони беруться на нас напасти, але й коли нападають на інші миролюбні держави.

Усе, що досі сказане, ясне, льоґічне. Спорити нема над чим, коли глянути правді в очі, себто коли приглянутись тому, що ділось у світі досі, та на що заповідається. Отже без сили не обійдеться, коли думати серіозно про мир у світі.

Але чи мир за всяку ціну? Чи мир з диктаторськими жорстокостями, з каторжними роботами, з чекістським дикунством?

Коли ми ішли до війни, то говорили про мир демократичний. Говорили про такий новий лад у світі, що буде без аґресорів і диктаторів. Говорили про будучу демократію, а не тоталітаризм у будуччині.

Якжеж тепер це все розуміти? З одного боку хочемо закріпити мир у нашій державі й в світі, а з другого вважаємо, що той одинокий тоталітаризм, і то дійсно сильний тоталітаризм, що ще залишився у Совєтах — це внутрішна справа того краю, де він існує. Таж прецінь тоталітарні режими це ніщо інше, а тільки нещастя, що спало на людство! А тепер ми хочемо разом з тим нещастям вдержутати мир у світі. Щож це за мир — навіть, якби його і вдержали — коли за нього мусілиб тяжко терпіти і мучитись сотні міліонів людей?

Америка потребує сили. Для себе і для світа. Навіть, як би розвинулись дальші події в Европі й світі ідеально, то ще таки треба буде американської сили, щоб справедливо заведений мир далі вдержувати. Але тої сили треба в першу чергу на те, щоби забеспечити народам світу хоч найпримітивніші свободи. Тому, коли вже спав на нас обовязок відґравати першу ролю в порядкованню світом, то треба ясно й твердо сказати, що хоч не мішаємось до внутрішних справ поодиноких держав, але пошанування людської гідности, індивідуальної свободи та інших прав людини будемо домагатись всюди, в кожній країні, і то не тільки на папері, в конституції, але — в практичному застосованню.

Щоб ми могли собі не тільки це сказати, але й виконати, на те треба сили, великої сили. І ми мусимо її мати. Але маючи її, мусимо теж памятати, що маємо виконати те, що є передумовою світового замирення. Мусимо забеспечити людям хоч якесь мінімум свободи. І то всюди, у всіх краях, навіть і в тоталітарних Совєтах.

ЯК ПОМОГТИ ЕМІҐРАНТАМ-НАУКОВЦЯМ?

В польській пресі в Америці підносяться голоси, щоб використати ті маси польських робітників пера і учених, що покинули Польщу і до неї не можуть вертати. Вони тепер розкинені по чужих краях в Европі,а найбільше є їх під американською та британською окупацією в Німеччині. Пишуть, що якщо вони возьмуться возити цеглу чи іншу фізичну роботу, то з того великого хісна не буде, а зате буде хосен, як зачнуть писати книжки, яких польському народови треба, як і треба американським полякам, щоб вдержати тут польське життя. Та, пишеться далі, американські поляки не видали з себе польського Ракефелера чи Карнеґія, що роздавав би міліони чи сотні тисяч на такі цілі. Але замісць одного „міліонера" можнаб знайти „сто бизнесменів", що краще маються, а які захотілиб своїми даткатками поперти польську науку і штуку. Це був би великий дар Польщі — пишуть.

До цього додамо, що недавно помер український бизнесмен, що помагав поширенню української культури, а як довідуємось, то його родина хоче і по його смерти зробити якусь культурну памятку з тої спадщини, яку лишив. Дуже гарна думка, якщо буде здійснена. Та вартувалоб теж і живучим українським бизнесменам подумати про ратунок українських учених в Европі в такий спосіб, як це думають бизнесмени інших національних ґруп. Ратувати їх можна найкраще так, щоби давати їм спромогу науково працювати.

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В ПОЛЬЩІ.

На австрійській території під совєтською окупацією, в місті Сан Пелтен, має перебувати Діонісій, митрополит Православної Церкви в бувшій Польщі, та Паладій (Відибіда-Руденко), архієпископ Краківсько-Лемківський. В Швайцарії перебуває Холмсько-Підляський митрополит Іларіон (д-р Іван Огієнко). З кол того останньосго мав вийти меморіял, звернений до польського уряду, в якому кажеться, що український нарід православної віри, що остав під Польщею, визнасть як Вищий Провід Церкви тільки свій рідний провід, а не чужонаціональний. Взиваеться польський уряд ввійти в звязки з митрополитом Іларіоном, що є тепер „єдиний канонічно правний офіційний Заступник Митрополита Православної Автокефальної Церкви всеї Польщі", кажеться далі, що митрополит дав докази „приятеля, який багато працював для співжиття двох народів-українського й польського" та який за націстівської окупації закликав, щоб „посварене ворогами українське і польське населення не винищувалося" та наказував в пастирських листах і в Холмській катедрі: „Рука твоя нехай не підійметься на безборонного брата".

ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ МУСИТЬ ВИСЛУХУВАТИ І ГЛУПОТУ!

„Свет" пише про „акцію карпатороссов" перед американським урядом в справі прилучення „Підкарпатської Руси, Пряшівщини і Лемківщини" — до Росії. Каже, що департамент стейту дістав у тій справі меморіял від Американського Р. К. Союзу в Сан Франсиско. Коли делеґація говорила з представником департаменту, яким був п. Пул, то він спитав, чи вони те саме, що акція православного архієпископа Адама, д-ра Пижа і Логойди. Перший відомий москвофіл старої дати, два останні москвофіли і комунофіли. Делеґація потвердила, що так. Тоді спитав, а як є з „карпатороссами уніятами", бо їх меморіял є інакший. На те п. Пулови відповіли, що це меморіял „ксьондзів мадяронів", що привикли „до мадярського режиму", що держав „карпатороссів" у ярмі. Ті ксьондзи, казали далі, знають, що Совєтський Союз, до якого повинні згадані землі бути прилучені, скасує їхні привилеї. А як є з Ґеровським, бо і він шле меморіяли, запитав Пул. Ґеровський, це відомий передвоєнний москвофільський аґітатор. Цей найбільше натискав, щоб уряд не вживав назви „Карпатська Україна", та щоби був на згаданих землях плебісцит, але аж тоді, як буде переведена передше пропаґанда — проти України.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".